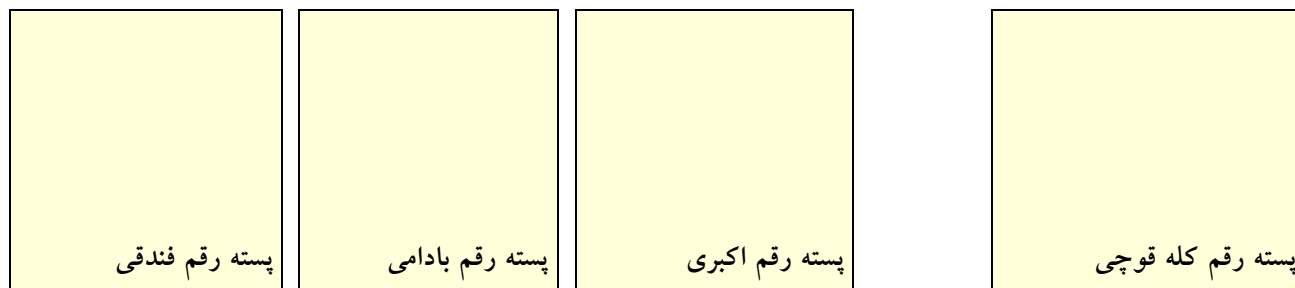

پسته گیاهی است که از دیر باز در ایران کشت و پرورش داده شده است و سابقه کاشت آن در ایران در قزوین و دامغان به 1500 سال و در استان کرمان به 350 تا 400 سال قبل بر می گردد. پسته ایران حدود 70 سال پیش با شروع صادرات، ارزش اقتصادی و تجاری ویژه ای پیدا کرد و ایران به عنوان اولین و مهمترین صادر کننده پسته دنیا شهرت یافت. از آن زمان به بعد سطح زیر کشت پسته مرتباً افزایش یافت به طوری که امروزه سطح زیر کشت پسته ایران بیش از 350000 هکتار می باشد و عملاً گسترش آن در خیلی از مناطق به دلیل محدودیت آب عملی نیست

پسته یکی از مهمترین دانه های روغنی و از خانواده *Anacardiaceae* است. اجزای تشکیل دهنده آن مغز و پوسته هستند. پوسته شامل یک بخش محکم به نام شل و یک پوسته نرم تر رویی به نام هال است. مغز پسته شامل پوسته ای به رنگ سبز است که طعم شیرین دارد و در انواع مختلف پسته با درصد های متفاوتی دانه پسته را اشغال می کند. مهمترین ارقام پسته در ایران عبارتند از: اکبری، کله قوچی، احمد آقائی، اوحدی، بادامی زرنده، ممتاز خنجری دامغان، شاهپسند سفید پسته نوق و قزوینی.

گونه های پسته

امروزه گونه های متنوعی از پسته در جهان کشت می شود. از گونه های جنس (*Pistacia* تنها)، (*P. vera* پسته اهلی)، (*P. khinjuk*) چاتلانقوش، کسور، گلخونک یا خنجک) و (*P. mutic* بنه) در ایران تولید می شود. چاتلانقوش و بنه پایه های مناسبی برای پیوند درختان پسته اهلی به شمار می روند.

P. Vera در بین گونه های فوق تنها درختی است که به صورت اهلی درآمد و نوع وحشی آن نیز در جنگلهای سرخس واقع در منطقه مرزی شمال شرقی کشور یافت می شود.

درختان پسته

درخت پسته اهلی (*Pistacia Vera*) متعلق به تیره (*Anacardiaceae*) است. جنس *Pistacia* دارای 11 گونه است. درخت پسته دارای برگهای مرکب شانه ای بوده و درخت پسته دو پایه است و برای تولید میوه به وجود هردو درخت نر و ماده نیاز است. گلهای درخت پسته فاقد گلبرگ و غده های شهد ساز بوده و زنبورهای عسل را به خود جلب نمی کنند و گرده گل توسط باد پراکنده می شود. درخت پسته برگ ریز بوده، در پائیز خزان نموده و زمستان را در خواب می گذراند. ریشه زائی درخت پسته محوری و عمودی بوده و قدرت تولید ریشه فرعی در درخت پسته ضعیف است. مرحله نونهالی درخت پسته طولانی بوده و تا قبل از پنج سالگی درختان میوه کمی تولید می کنند و از 10 تا 12 سالگی باردهی کامل و اقتصادی درخت آغاز می شود. مهمترین گونه های جنس *Pistacia* عبارتند از: *P. Vera* یا پسته معمولی *P. mutica* یا بنه، مهمترین ارقام پسته در ایران عبارتند از: اوحدی، کله قوچی، اکبری، احمد آقائی، ممتاز، بادامی زرنده، شاه پسند، سفید پسته نوق، خنجری دامغان و قزوینی. نیاز سرمایی درخت پسته از 600 ساعت با دمای کمتر از 7 درجه سانتی گراد برای رقم کله قوچی تا 1200 ساعت با دمای کمتر از 7 درجه سانتی گراد برای رقم اکبری متفاوت بوده و مقدار آن بطور متوسط 1000 ساعت زیر 7 درجه سانتی گراد در نظر گرفته می شود. عدم تامین سرمای مورد نیاز درخت پسته موجب تاخیر در گلدهی، گلدهی نامنظم، کاهش تعداد برگچه های برگ، تولید برگهای غیر طبیعی و ساده و ... می شود. کشت و پرورش پسته از عرض 27 درجه شمالی تا عرض 42

درجه شمالی انجام می شود . اغلب درختان پسته در ارتفاع 2000-900 متری از سطح دریا قرار گرفته اند . درخت پسته قادر به تحمل دمای 45 درجه سانتی گراد در تابستان و دمای 20- درجه سانتی گراد در زمستان می باشد . برای داشتن حداکثر محصول میزان حداکثر رطوبت نسبی بایستی کمتر از 35% باشد

نام پسته

به گفته (برتولد لوفر) ایران شناس امریکایی که کتابی درباره ایران در سال 1926 منتشر کرده است پسته از ادوار باستان در ایران حایز اهمیت بوده و لفظ پسته در زبان های یونانی ، لاتین و سایر زبان های اروپایی از نام پسته ایرانی گرفته شده است. نام این درخت در پارسی قدیم پیستاکا و در پارسی میانه یا پهلوی پیستاک بوده است. و در پارسی امروز پسته تلفظ می شود.

سطح زیر کشت پسته

در حال حاضر سطح زیر کشت پسته ایران بیش از 360000 هکتار می باشد که استان کرمان با مجموع بیش از 270000 هکتار باغ های بارور و غیربارور 77 درصد محصول کل کشور را تولید و به عنوان مهمترین منطقه پسته کاری ایران و دنیا محسوب می شود. ضمناً سایر استانهای پسته خیز عبارتند از:یزد،خراسان،فارس،سمنان،سیستان وبلوچستان. قزوین،مرکزی، اصفهان و قم می باشند که بیش از 90000 هکتار سطح زیر کشت باقیمانده را به خود اختصاص می دهند

خاک مطلوب پسته

بهترین خاکها برای کاشت درخت پسته خاکهای لیمونی سبک یعنی شن و رس می باشد. در اراضی سبک مصرف کود برای برداشت رضایت بخش است ولی در اراضی رسی سنگین که رطوبت را به مقدار زیاد و برای مدتی طولانی در خود نگاه می دارد کاشت این گیاه نتیجه رضایت بخشی نمی دهد و مقدار محصول چندان قابل توجه نخواهد بود. درخت پسته تا اندازه ای تحمل شوری خاک را می کند

گیاه شناسی پسته

درخت پسته از 9-7 سالگی به بار می نشیند و می تواند دمای 45 درجه بالای صفر و 25 درجه زیر صفر را تحمل کند. این گیاه در برابر خشکی و کم آبی مقاوم نیز است. از میان گونه های مختلف پسته، تنها گونه های پسته اهلی، چاتلانقوش، گلخونک و بنه در ایران تولید می شود و مناطق اصلی کشت پسته در دامغان، کرمان، آذربایجان، قزوین، اردستان و رفسنجان متمرکز است

گلدهی درختان پسته (flowering):

پسته گیاهی دو پایه و گل های نر و ماده به صورت خوشه و بطور جانبی بر روی شاخه های یک ساله ظاهر می شوند. هر خوشه حاوی تعداد زیادی گل می باشد تولید جوانه های گل بر روی شاخه های رشد فصل جاری و گلدهی و تشکیل میوه بر روی شاخه های یک ساله می باشد. به عبارتی گل انگیزی و اختصاصی شدن جوانه های گل ، در سال قبل از گلدهی انجام می شود. جوانه های گل بزرگتر از جوانه های رویشی هستند و نوک آنها دارای انحناء بیشتری می باشد که در شرایط عادی به راحتی قابل تشخیص هستند.

آب و هوای مطلوب پسته

درخت پسته به سرمای شدید زمستان و گرمای زیاد تابستان هر دو مقاوم است. درخت پسته با هوا و زمین مرطوب سازگاری ندارد. رطوبت زیاد در زمین باعث تولید بیماری صمغ و پوسیدگی یقه درخت می شود که به تدریج درخت را ضعیف و بالاخره خشک می کند. درخت پسته به کم آبی و خشکی مقاومت زیاد نشان می دهد بطوری که درختان کهن را می توان بدون آبیاری بر مدت خیلی طولانی (شاید چند ده سال) زنده نگاه داشت.

کود

درخت پسته احتیاج به کود فراوان دارد و کود دامی به تنهایی نمی‌تواند رفع احتیاجات درخت پسته را از حیث مواد غذایی برای محصول زیاد بکند. لذا باید علاوه بر کود دامی از کودهای شیمیایی نیز استفاده کرد. کود دامی را پاییز به درخت می‌دهند و کود شیمیایی را در دو دفعه یکی در اسفند ماه و دیگری در خرداد ماه با خاک مخلوط می‌کنند

کاشت نهال پسته

روش های مختلف کاشت نهال پسته شامل کاشت در زمین اصلی . کاشت در خزانه کاشت در کیسه‌های پلاستیکی و غیره می باشد

افات پسته

افلاتوکسین زنجرفک پسته ایدیو سروس ستالی (آفت شیره) (افلاتوکسین زهرابه‌ای است که بوسیله گروهی از قارچها (اسپرژیلوس) که جزء کپک‌ها هستند ترشح می‌شود. این قارچها با تغذیه از مواد غذایی زهرابه تولید کرده و آنرا داخل و یا روی مواد غذایی به جا می‌گذارند. این قارچ در شرایط حرارت و رطوبت مناسب بر روی میزبان (پسته) شروع به رشد کرده و تولید زهرابه کرده که به انسان و دام ضرر فراوان می‌رساند . پسپیل پسته که به شیره خشک معروف است شپشک واوی پسته لارو برگ خوار پسته کرم ریشه پسته سرشانه خوار پسته، زنبورهای مغز خوار پسته

فواید پسته

پسته، دانه میوه از درخت پسته است. درخت پسته اولین بار در ترکیه و ایران یافت شد. در آن زمان، پسته غذای اشراف بود. در سال های بعد، فقط در جشن ها و مهمانی ها مصرف می شد. بعدها در انواع دسرها، شیرینی ها، بستنی و حتی به عنوان اشتها آور خورده می شد. این دانه، به خاطر شکلش به نام "آجیل خندان" معروف شد. پسته به عنوان یک ماده غذایی گیاهی و نیرو بخش و درمان کننده بسیاری از بیماری ها مورد استفاده قرار می گیرد. هر دانه پسته 8 کالری انرژی دارد مصرف مغز سبز پسته برای مبتلایان به چربی خون، بجای مغز معمولی پسته توصیه میشود

صمغ پسته، عصاره‌ای خواب‌آور و ضد اضطراب

نتایج یک پژوهش در فاز حیوانی نشان داد: عصاره هیدروالکلی صمغ پسته بر تسهیل روند خواب‌آوری، اثر ضد اضطرابی و شل‌کنندگی عضلانی تاثیر مثبت دارد.

به گزارش اینسنا، حسین حسین‌زاده، استاد فارماکودینامی و سم‌شناسی مرکز تحقیقات علوم دارویی و دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، در پژوهشی اثرات تزریق داخل صفاقی عصاره هیدروالکلی صمغ پسته بر شلی عضلانی، خواب و اضطراب بر روی موش سوری را مورد بررسی قرار داده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که صمغ پسته در دوزهای 0/5 و 0/25 گرم بر کیلوگرم به طور معنی داری اثرات خواب‌آوری، اثر ضد اضطرابی و شل‌کنندگی عضلانیو کاهش فعالیت حرکتی داشته است.

نتایج این تحقیق حاکی از آن است که عصاره هیدروالکلی صمغ پسته تاثیر مناسبی بر تسهیل روند خواب‌آوری، اثر ضداضطرابی و شلی عضلانی دارد که ممکن است این ترکیب در کاهش اختلالات انقباضی عضلات، بی‌خوابی و اضطراب مؤثر باشد.

روغن پسته، روغنی غنی حاوی مقادیر بالایی از ویتامین‌ها (K,E,D,A) و مواد معدنی مثل آهن، فسفر، مس، روی و منیزیم می‌باشد. همچنین روغن پسته بطور وسیعی در صنایع آرایشی و طب بکار می‌رود. این روغن بسرعت جذب پوست می‌شود و روغنی مناسب جهت ماساژ بدن است. تأثیر این روغن در تهییج قلب، افزایش حافظه و افزایش اشتها ثابت شده است. اثرات روغن پسته در معالجه دردهای استخوانی اعجاب‌آور است و ...

پسته برای سلامت قلب و آرامش اعصاب مفید است

در گذشته پسته ایران به روش سنتی پوست گیری، خندان و خشک می‌گردید ولی در حال حاضر پسته در کارگاهها و کارخانجاتی که اصطلاحاً به آنها ترمینال ضبط پسته گفته میشود این اعمال بصورت کاملاً مکانیزه انجام می‌گردد و بدلیل اینکه 65% درصد پسته کل جهان در ایران تولید می‌گردد این صنعت بصورت بومی درآمد و ماشین سازی های قدرتمندی در این زمینه در ایران فعالیت می‌نمایند که محل استقرار آنها بیشتر در کرمان و رفسنجان می‌باشد.

پوست گیری - پوک گیری - گوگیری - حوض شناوری - نم گیری - سورت - خشک کردن پسته

بسته بندی و انبارداری

محصول آماده جهت عرضه به بازار برحسب نیاز در ظروف بزرگ (گونیهای کنفی 60 کیلویی) یا ظروف کوچک (نایلون، سلفون و قوطی کوچک 5000 - 50 گرمی) بسته بندی و به بازار عرضه شود. ظروف بسته بندی بایستی دارای برچسب حاوی اطلاعات نوع رقم، شکل میوه، تعداد دانه در انس درصد ناخندانی و ... باشد محصول بسته بندی شده در انبار مخصوص با دمای حدود 5-15 درجه سانتیگراد و در شرایط رطوبت پایین با کف و دیواره های غیرقابل نفوذ به حشرات نگهداری می‌شوند. وجود هواکش کنترل کننده های دما و رطوبت در انبار از جمله استانداردهای مناسب انبارداری هستند. بسته بندی و وارد کردن محصول به انبار در ساعات خنک شبانه روز (اواخر شب یا صبح زود) باعث کاهش دمای محصول و افزایش مدت نگهداری آن می‌شود. قراردادن پالت‌های چوبی یا فلزی در کف انبار ضروری است تا از آلودگی احتمالی محصول و انتقال رطوبت کف انبار به آن جلوگیری شود

صادرات

گیاهان سرمنشا زنجیره غذایی حیات بر روی کره زمین و به عنوان ثروت ملی هر کشور محسوب می‌شوند. پسته یکی از مهمترین اقلام صادراتی ایران است که بیش از 23% از ارزش کل صادرات ایران را بخود اختصاص داده است.